

TEHNIKA ÜLIKOOL

5(1381)
15. aprill
1993

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOLI AJALEHT

Põhja-Ameerika Ülikoolide Teabekeskus

AEF-i tegevdirektor Mall Hellam, teabekeskuse juhataja Eha Teder ja USA saatkonna kultuuriatašee Sandra Kaiser äsjaavatud teabekeskuses.

Pildistatud Arvo Viilup.

12. aprilli keskpäeval kirjutasid Avatud Eesti Fondi tegevdirektor Mall Hellam ja TTÜ rektor prof. Olav Aarna alla koostöölepingule, mis ühtlasi tähendas ka Põhja-Ameerika Ülikoolide Teabekeskuse pidulikkult avamist tehnikaülikooli peahoone esimesel korrusel.

Kõige uuema infoga USA ja Kanada ülikoolide ning sealsete õppimisvõimaluste kohta varustab teabekeskust Ameerika Ühendriikide infoagentuur USIA.

Igakuks, kes soovib jätkata oma õpinguid Põhja-Ameerika või Lääne-Euroopa ülikoolides, võib selleks vajalikud inglise keele ja majanduse alased testid sooritada vastavatud teabekeskuses.

Teabekeskus (IV-101) ootab külalastajaid esmaspäeviti kella 14st 17ni, teisipäeviti ja neljapäeviti kella 10st 13ni. Infot saab ka telefonil 53 80 45.

TTÜ NÕUKOGU

06. 04. 93.

- Tallinna Tehnikaülikooli laiendatud nõukogu istungil kuulati esimese päevakorrapunktina ära rektor prof. Olav Aarna korraldane aruanne tema eelmise tööaasta tegevusest. (Auanne on avaldatud käesolevas ajalehes).

TTÜ laiendatud nõukogu 149 liikmest oli kohal 119, kelledest 84 hindas rektori töö positiivseks ja seega andis laiendatud nõukogu prof. Olav Aarnale volitused jätkata alustatud reforme ka oma kolmandal rektoriaastal.

Eriarvamuste rohkus varasemate aastatega võrreldes on rektor Olav Aarna sõnul ülikooli pideva demokraatliku arengu märgiks, dots. Rein Leesi arvamusel võib tutvuda tänase ajalehe 3. leheküljel.

- Nõukogu võttis ka vastu otsuse TTÜ põhikirja muutmise kohta:

1. TTÜ reformimise käigus vastu võetud nõukogu otsuste korral, mis on vastuolus põhikirjaga, lähtuda nõukogu otsustest.

2. Kõrgkooliseaduse vastuvõtmisel Riigikogus viia TTÜ põhikirja vastavusse nõukogu otsuste ja kõrgkooliseadusega.

REKTORI 1993 AASTA ARUANNE

Tänane esinemine on rektori aruanne eelkõige viimase aasta tegevusest ja see ei sisalda mingit statistilist teavet, olles pigem filosoofiline kui faktiline. Eelkõige püüaksin aga luua koordineeritud, milles rektori tegevust hinnata. Loomulikult on igaühel õigus lähtuda oma kriteeriumidest.

1. Mida tähendab rektori amet?

Klassikalises ülikoolis, s.t. keskajast kuni XX sajandi alguseni, oli rektor professorkonna poolt ja hulgast valitud esindusisik, kelle ametiaeg reeglina oli üks aasta. XX sajandi teise poole kiiresti muutavas maailmas ei ole võimalik ülikooli kui akadeemilise õppe- ja teadusastutuse tegevust vaadelda lahus ülikooli kui majandusorganisatsiooni tegevusest. Seetõttu on tänapäeval üldlevinud arusaam ülikooli rektorist kui keerulise ja paljuthulise organisatsiooni kõrgeimast ametiisikust. Viimane tähendab seda, et rektori töö ei saa olla professori kõrvaltegevus, vaid inimese pikemaajalisem põhitegevus.

Meie põhikirja kohaselt on rektor TTÜ kõrgeim ametiisik, kes vastutab ülikooli seisundi ja arengu eest. Süsteemiteoreetikuna võin kindlalt väita, et ülikooli seisundisse on akumulieritud kogu tema eelnev ajalugu. Seetõttu on kõige selle eest vastutada raske, kui mitte öelda võimatu. Sellest loogikast lähtudes olen oma peaaulesandeks pidanud tegevust tuleviku suunal, s.t. tingimuste loomist TTÜ arenguks. Areng aga tähendab mitte pelgalt ekstensiivset kasvu, vaid vastavuses olemist või vastavusse viimist muutuvate eesmärkide ja nõudmistega. Meie ümbrus ei ole ennast ei sotsiaalselt, majanduslikult ega seadusandlikult piisavalt määratlenud ja seetõttu on ülikooli, eelkõige rektori ülesanne sellele protsessile kaasa aidata. See on rektori ülikoolist välja suunatud põhitegevus – ülikooli pikaajalise arengule soodsate sotsiaalsete, majanduslike ja seadusandlike eelduste loomine, mis sageli satub vastuollu samanimeliste lühiajaliste eelduste ja eesmärkidega.

Rektori ülikooli sisse suunatud tegevuse põhieesmärgiks on tingimuste loomine

liikmeskonnale edukaks akadeemiliseks tegevuseks nii lähemas kui ka kaugemas perspektiivis. Me oleme viimastel aastatel palju kuulnud ja rääkinud mitmesuguste elu- ja tegevusvaldkondade reformimisest nii Eestimaal tervikuna kui ka TTÜs. Paljud tõenäoselt mõtlevad, et elaks need neetud reformid üle, siis võiks jälle rahulikult edasi elada.

Arvan, et see on sügavalt ekslik seisukoht. XX sajandi lõpu maailma ainukeseks stacionaarseks seisundiks on pidev muutumine. Erinevus on vaid selles, et reformide perioodil on paratamatud struktuursed muudatused ja need ei saa üksteisele järgneda väga sageli. Küll aga peavad uued struktuurid looma eelduse paremaks kohanemiseks muutuvate olude ja vajadustega. Seejuures jääb üle loota, et meie reformid ei osutu papa Krõlovi kvarteti laiendatud analoogiks.

Seoses reformidega tahaksin veelkord avaldada oma kindlat veendumust selles, et reformide paratamatuks eelduseks ei ole täiendavate aineliste ressursside olemasolu, mille puudumisel on kõige targem säilitada *status quo*. Reformide põhieesmärgiks on suhteliselt tagasihoidlike inim- ja aineliste ressursside otstarbekam rakendamine.

Tänasele päevale on tunnuslik, et me kõik ükshaaval ja üheskoos Tallinna Tehnikaülikoolina kannatame vähemal või rohkemal määral identiteedi puuduse all, oskamata piisava selgusega vastata põhiküsimustele: kes ma olen ja mis on minu missioon. Rektori missiooniks minu arvates on olla arenguprotsessi arhitektiks ülikoolis. Sellega käib kaasas ka autorijärelevalve funktsioon.

2. TTÜ arengukontseptsioon ja selle realiseerimine

13. veebruaril 1990. a. kinnitas TTÜ nõukogu meie arengukontseptsiooni. See ei olnud ei viisaastaku ega seitseaastaku plaan. Selles dokumendis ei sisaldu ühtki aastaarvu, küll aga üsna ladusasti ja loogiliselt sõnastatud eesmärgid ja põhimõtted meie tegevuse erinevate valdkondade arenguks.

Iga dokument on oma aja laps. Kõige kavandatu realiseerimise põhieelduseks pidasime siis IME seadusandluse ja majandusmehhanismi käivitumist, mis omakorda tingib uuelaadse sotsiaalse tellimuse kõrgharidusele ja teadusele Eestis. Möödunud on veidi üle kolme aasta. IME kui inspireeriv mõttekonstruktsioon on peaaegu unustatud, selle autorid omavahel tülli läinud ja maailma mööda laiali. Paljud selle idee arendused on aga ühel või teisel kujul Eesti Vabariigi ja TTÜ arengut kahtlemata mõjutanud vastavate seaduste, põhikirjade ja nende alusel teostatavate organisatsioonide näol.

Üheks selliseks dokumendiks on TTÜ põhikirja, mis on meie tegevuse aluseks ka täna.

Paljud arengukontseptsioonis sõnastatud ja põhikirjas sätestatud õppe-, teadus- ja majandustegevuse korraldamise ning juhtimise põhimõtted on tänaseks realiseeritud. Paljudest asjadest on tänaseks tekkinud täpsemad ja muutunud olustikule paremini vastavad arusaamad. Tuletagem siinkohal meelde, mida on meie arengukontseptsiooni realiseerimiseks ära tehtud: – loodud eeldused ülikoolilikuks õppekorralduseks ja osaliselt see ka käivitatud (uued valdkonna ja suuna õppeplaanid, ainesüsteemse õppekorralduse alused, magistri- ja doktoriõpe), loodud eeldused ülikoolilikuks teaduskorralduseks ja osaliselt see ka käivitatud (akadeemilise struktuuri reform, liikumine projektikeskse uurimistööde korralduse suunas, teadustöö rahvusvahelise hindamise esimene kogemus)

Nimetatu võiks üheskoos kanda akadeemilise reformi nime ja kuna tegevust on protsessiga, pikaajalise ning vaevalise protsessiga, siis tuleb tõdeda, et me oleme alles selle protsessi algfaasis. Üldisi arengutendentse arvestades aga toimub liikumine kahtlemata õiges suunas.

Käesoleva õppeaasta jooksul on TTÜ nõukogu ja rektoraadi intellektuaalsete pingutuste ja diskussioonide objektiks olnud juhtimissüsteemi reformi

ettevalmistamine. Selle reformi eesmärgiks on kaasaegsetest autonoomse kõrgkooli juhtimise põhimõtetest lähtuva ning TTÜ vajadustele vastava juhtimiskorralduse loomine ja rakendamine, sealhulgas:

- paremate eelduste loomine ülikoolilikuks õppe- ja teaduskorralduseks
- juhtimise deentraliseerimine tervikult lõhkumata
- ülikooli liikmeskonna pariteetse esindatuse tagamine kollegiaalsetes otsustuskogudes
- tegusate kontrollimehhanismide loomine.

Realiseerima on asutud ka meie arengukontseptsiooni seda põhimõtet, mille kohaselt enamiku mitteülikoolilike teenuste osas peab TTÜ muutuma tellijaks ja loobuma naturaalmajanduslikust kõige isetegevemisest.

Kui 1. aprilli kuulutus uskuda, siis on TTÜs käivitunud ka lokaalne maareform!

Eelkirjeldatud protsesside üheks väljenduseks on asjaolu, et TTÜ põhikiri ja viimase kahe aasta jooksul vastu võetud nõukogu otsused on mitmeti teineteisega vastuolus. Tavalooigika ütleks, et sellisel juhul tuleks kõik vastavad TTÜ nõukogu otsused ära muuta. See tähendaks kõigi instituutide, õppe- ja teaduskeskuste, õppetoolide ja lektoraatide likvideerimist ning palju-palju muud. Kuigi meie põhikirja koostamisel lähtuti prof. U. Mereste poolt hiljuti riigi seadusandluse kohta sõnastatud põhimõttest, et seadused peavad reguleerima projekteeritavas sotsiaalses süsteemis loodavaid õigussuhteid, osutus ka 1990. aasta projekteritu meie jaoks kitsaks ja veidi vildakaks. Selline on kord arengu loogika!

Tekkinud ja potentsiaalselt taastekki-vas olukorras on kaks võimalikku lahendust:

– võtta "aeg maha" ja viia põhikiri vastavusse juba tehtud TTÜ nõukogu otsuste ja loomulikult EV seadustega (viimastega me veel vastuollu sattunud ei ole), edaspidi aga viia kõigepealt muudatused TTÜ põhikirja ja alles seejärel teha vastavad detailsemad nõukogu otsused – vaadelda TTÜ põhikirja kehtivana niivõrra kui see ei ole vastuolus nõukogu otsustega, kuigi

see võib esmapilgul tunduda šokeerivana. Kas meie 1990. aasta arengukontseptsiooni eesmärgid on saavutatud või sedavõrd muutunud, et vajame uut? Arvan, et me ei vaja mitte uut kontseptsiooni, vaid konstruktiivsemat lähenemist olemasoleva või veidi täpsustatu realiseerimiseks. Eesmärgiks peaks olema strateegilise planeerimise ideoloogia järjekindel rakendamine TTÜ kõigi oluliste tegevusvaldkondade arenguprogrammide ja neid realiseerivate projektide näol.

Sama kehtib mitte ainult ülikooli kui terviku, vaid ka iga teaduskonna, instituudi, keskuse ja teiste struktuuriüksuste kui strateegilise planeerimise objektide kohta.

3. Millised on rektori tegevuse tähtsamad tulemused?

Loomulikult ei saa peaaegu ühegi nimetamisele tuleva ega nimetamata asja puhul väita, et see või teine on ainuüksi rektori tegevuse tulemus. Teisalt peame me õppima eelkõige enda tegevust analüüsima.

1) TTÜ on mänginud aktiivset, kui mitte öelda juhtrolli Eesti hariduse, kõrgkooli- ja teaduskorralduse arengu kontseptuaalsete ja seadusandlike probleemide lahendamisel või vähemasti lahendusteede otsimisel:

– Eesti ülikooli- ja teaduskorralduse arengukontseptsioon (koos H. Sillamaa, R. Küttneri ja Ü. Jaaksooga)

– EV kõrgkoolide seaduseelnõu

– EV teadus- ja arendustegevuse seaduseelnõu

– osalemine Riigikogu kultuurikomisjoni haridustoimkonnas

– hariduse arengukontseptsiooni toimkonna juhtimine ministriumis

2) TTÜl on konstruktiivsed koostöösuhted teiste Eesti kõrgkoolidega, kaasa arvatud rakenduskõrgkoolide, aga ka Eesti Teaduste Akadeemiaga (koostöölepingud, ühisõpe, ühised õppetoolid).

3) Põhimõtteliste organisatsiooni- ja juhtimisstruktuuri lahenduste tasemel on loodud eeldused töötamiseks iseisva väikeriigi tehnikaülikoolina kõrge määramatuse tingimustes.

4) Kõige segasemas majandusolukorras ei ole meie töötajad pidanud mas-

siliselt piirduma vastava ametikoha miinimumpalgaga.

5) Strateegilise planeerimise ideoloogiat hakkab vähehaaval juurduma.

4. Millised on rektori tegevuse olulisemad puudused?

Selle üle otsustama olete seatud ja kutsutud teie, lugupeetud kolleegid.

Alustuseks aga mõned minupoolsed arvamused.

1) Juba rakendunud reformidesse ei ole aktiivselt lülitunud piisav arv töötajaid, sest toimuva ja kavandatu eesmärgid ja põhimõtted ei ole küllaldase selgusega kõigi asjaosalisteneni viidud.

2) Juhtimistegevus on efektiivselt deentraliseerimata. Seoses pädevusala õiguste saamisega peaks see probleem hakkama lahenuma.

3) Kollegiaalse ja ainujuhtimise vahetamine on ebaselge.

5. Lõpetuseks

Suur tänu kolleegidele rektoraadis, TTÜ nõukogus, teaduskondades, kogu ülikooli perele teie igapäevase töö ja hoole eest, mis on meil üheskoos võimaldanud kukesammudega liikuda ülikooli liikumise suunas. Õnneks on selle eesmärgini veel pikk-pikk tee.

Kui me aga millestki väga puudust tunneme, siis on see mitte raha, toasoojus, arvutid või kopeerimismasinad, vaid! missioonitundelised halvad inimesed, sest eelkõige nende vedamisel ja toel toimub areng.

Demokraatia meie kõrgkoolis?

Sõnavõtt TTÜ laiendatud nõukogu istungil 6. aprillil 1993. a.

Maailmas on valdav tendents kõrgkoolide demokraatiseerumisele. Aprilikuu keskel toimub Tallinnas rahvusvaheline konverents "Adult Education Democracy".

Kuidas on lood demokraatiaga meie kõrgkoolis?

Demokraatia meie kõrgkoolis?

Aigus lk. 3

Ühiskonna paradigma on muutunud: plaanimajandus on asendumas turumajandusega, valdavalt riiklik omandus on asendumas peremehe omandusega.

Hariduse paradigma on muutunud: õppurit käsitatakse kui isiksust, hea on eelkõige arenejakesne kool. Sellele nähtusele on õpiprotsessis orienteeritud ka ainesüsteem, millele, ühildumaks arenenud riikide kõrgkoolidega, oleme meiegi üle läinud.

Seega, kas niivõrd muutunud keskkonnasuhete tingimustes saame jätkata endiste finantsuhetega, veel enam, neid veelgi tsentraliseerides?

On tõsiasi, et meie kõrgkooli praegusele juhtkonnale ei ole saanud osaks tegutseda stabiilse keskkonna, sh. normaalse finantseerimise, aastaeelarve, tingimustes. See aga ei peaks õigustama tahtmist projekteerida neid eriolukorra mehhanisme, isegi veelgi võimendatult, uude organisatsioonistruktuuri.

Tuleb nõustuda väitega, et Eesti kõrgkooliautonoomia on teinekord viinud autokraatia ja ka "salastatuse" märgatavale kasvule, ja seda isegi totalitaarsete riikidega võrreldes.

Praegusaja kõrgkooli, erinevalt näiteks sovetlikust mõni aeg tagasi, ilmselt ei saa enam juhtida ühe isiku parema äranägemise järgi. Selleks peaks olema kõrgkooli ülemkogu kui "ajatrusti" võimalikult mitmekülgsest kaalutud ühishägemus.

Igasugu süsteemide püsivõime olevat püüd ennast säilitada. Kahtlemata käib see ka autoritaarse tehnokraatliku süsteemi kohta. Kõrgkooli laia liikmeskonna huvides on aga demokraatia eest seista, seda arendada, mitte lasta seda vast niigi vähest välja tõrjuda.

On paljukorratud tõsiasi, et meie kõrgkoolis pahatihti ei tunta huvi asjatundjate arvamuse vastu, ei korraldata vajalikke ekspertiise, käsitletakse meelevaldselt juriidilisi aspekte. Ja seda kõike ka sellise suure ja keerulise sotsiaalse süsteemi kui kõrgkooli reformimisel!

Kes on kõrgkooli rektor? Variandid: 1) kõrgem ametiisik, kõrgkooli valitsus-

se juht; 2) kõrgeim seadusandja, kõrgkooli ülemkogu juht; 3) president, kes ei ole ei valitsuse ega ülemkogu eesotsas (funktsioonid analoogselt EV presidendiga); 4) rektor on nii ülemkogu kui valitsuse ja ka mitme komisjoni eesotsas.

Juhtimissüsteemi reformi eelnõus TTÜ nõukogu istungile 22. 12. 92. oli lootustandvalt kirjas, et kõrgemaid ametiisikuid, ka rektorit, ei planeerita enam nõukogu liikmeteks. 30. märtsi nõukogu istungil TTÜ nõukogu aga otsustas, et rektor jääb ka edaspidi nõukogu esimeheks, olles samal ajal valitsuse juht.

Samal istungil otsustati, et tulevase nõukogu (ülikoolikogu) ülesanded kahanevad kahe kolmandiku võrra tema praeguste funktsioonidega võrreldes. Olulisemad lõikamised:

- nõukogu ilmselt ei saa enam olema ülikooli arengu suunaja, sest TTÜ arengu eest ainuvastutavaks nimetati rektor;
- nõukogu ei kinnita ega muuda kõrgkoolisiseid põhikirju, põhimäärusi jt. suhteid;
- nõukogu ei kinnita palgakorralduse aluseid;
- nõukogu ei kinnita aastaeelarvet ega selle täitmise aruannet.

Viimase kohta on "TTÜ pädevusala põhimääruse rakendusjuhendis" fikseeritud, et TTÜ koondelarve kinnitab rektor!

Järgnevalt telegrammstiilis veel mõned küsimused:

Millal valime TTÜ nõukogu uue koosseisu uue, avaliku arutelu läbinud põhikirja alusel? Või kas praegune nõukogu transformeerub nõ. käigupealt uueks?

Millal saab laiendatud nõukogu (valimiskogu, konvent) oma põhimääruse? Kes on tema esimees? juhataja?

Kas akadeemiline kohus meie kõrgkoolis säilib? Millistes funktsioonides?

Kas oleme ka olemuselt suutnud arendada ülikooliks või üksnes ennistanud varasema nime – Tallinna Tehnikaülikool?

Välitamata, kasvõi sõnadeski, demokraatiamõninguid kõrgkoolis, peaksime aktsepteerima siis ka opositsiooni, kas reaktsioonilise või konstruktiivse, olemasolu. Ja targad (haridus)poliitikud, nagu väidetud,

hindavad konstruktiivset opositsiooni märksa rohkem kui laustakkakiitjaid.

Kõrgkoolis, usutavasti kogu kõrgharidussüsteemis, on ilmne vajadus sellise struktuuri järele, kes oleks orienteerunud avalikule konstruktiivsele arutelule, ka poleemikale, nii eeltoodud kui ka paljudes teistes kõrgkooli seisundi ja arengu küsimustes.

Kõrghariduse ja kõrgkooli arendamine on kogu liikmeskonna, kogu ühiskonna asi!

Rein Lees

KONKURSS

Tallinna Tehnikaülikool kuulutab konkursi KANTSLERI ametikoha täitmiseks.

Kantsler on haldusstruktuuri ja tugistruktuuri ühe osa juht, kelle ülesandeks on ülikooli kui juriidilise isiku tegevuse tagamine.

Ettepanekuid kantsleri kandidatuuri kohta võivad teha TTÜ töötajad, allüksused või nõukogud.

Kirjalikud ettepanekud toimetada kuni 23. aprillini I-208 ülikooli sekretärile.

Seoses administratiivosakondade reorganiseerimisega kuuluvad täitmisele järgmiste uute osakondade juhatajate kohad:

- õppe- ja teadusosakonna juhataja
- ökonomikaosakonna juhataja
- üldosakonna juhataja
- tehnika- ja kinnisvara osakonna juhataja.

Sooviavaldusi ja ettepanekuid juhatajate kohtade täitmiseks ootab rektor 30. aprilliks. Avaldusele lisada omapoolne kava osakonna struktuuri ja funktsioonide kohta.

LAHTISTE USTE PÄEVAD

tehnikaülikoolis:

26. 04. kell 11.00 (eesti keeles)

27. 04. kell 11.00 (vene keeles)

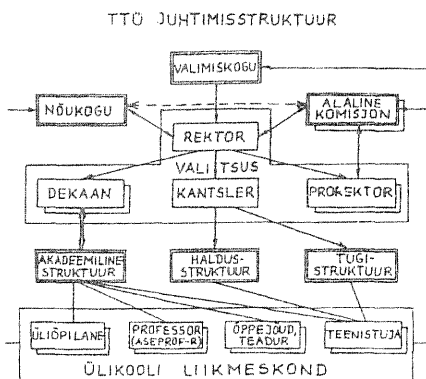
TTÜ NÕUKOGU

16.03.93

- Juubeli puhul ja pika ning kohusetundliku töö eest peeti mälestusmedaliga "Mente et manu" meeles järgmisi töötajaid: dots. Karin Kerm, prof. Enn Tarvel, dots. Enno Soonurm, osakjuh. Eevi Zernant.
- Kinnitati TTÜ doktorikraadi omistamise eeskiri.
- Kinnitati uus stipendiumimäärustik.
- Kinnitati osalised muudatused TTÜ palgaeeskirjas.
- Kiideti heaks TTÜ administratsiooni ja TTÜ Ametiühingute Liidu Komitee vaheline kollektiivleping.

30. 03.93

- Kiideti heaks TTÜ juhtimissüsteemi reformi põhimõtted.

Juhtimissüsteemi reformi eesmärgiks on kaasagsetest autonoomse kõrgkooli juhtimise põhimõtetest lähtuva ning TTÜ vajadustele vastava juhtimiskorralduse loomine ja rakendamine, sealhulgas:

- eelduste loomine ülikoolilikuks õppe- ja teaduskorralduseks
- juhtimise detsentraliseerimine tervikult lõhkumata
- ülikooli liikmeskonna pariteetse esindatuse tagamine kollegiaalsetes otsustuskogudes
- tegusate kontrollimehhanismide loomine.

Nende eesmärkide realiseerimisel lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

- otsustamise õigus koos vastutusega tuleb viia võimalikult lähedale nende tegeliku täitmise kohale
- samatüübilised tegevused peavad toimuma samade reeglite järgi
- autonoomia tähendab osalist omavalitsust eelkõige õppe- ja teadustegevuse korraldamisel ja realiseerub ülikooli liikmeskonna osaluse kaudu kollegiaalsetes otsustuskogudes
- valitud või ametisse nimetatud juhtide ainuvastutus on ühendatud kollegiaalse otsustamisega
- juhtimissüsteemi üleschituse aluseks on rektoriaalne mudel.
- Võeti vastu otsus haldusstruktuuri muutmise kohta.

TTÜ haldusstruktuuri moodustavad administratiivsed osakonnad. Nende ülesandeks on põhitegevuse korralduslik tagamine ja riiklik aruandlus. Osakonnad jagunevad funktsionaalseteks allüksusteks, mida nimetatakse talitusteks. Talituste ülesandeks on põhistruktuuri koordineeritud tegevuseks vajaliku info ja dokumentide ringluse korraldamine, sealt tuleva info üldistamine, selle põhjal probleemide tõstatamine ja vajadusel neile lahenduse leidmine ülikooli tasandil.

Administratiivsete osakondade moodustamise loogiliseks aluseks on ühetüübiliste registrite ja nendega seotud tegevuste korraldamine.

Vastavalt nõukogu otsusele likvideeritakse 29. augustist 1993 senised haldusstruktuuri üksused ning 30. augustist 1993 moodustatakse järgmised administratiivosakonnad:

- õppe- ja teadusosakond
- ökonoomikaosakond
- üldosakond
- tehnika- ja kinnisvara osakond.

Eelnimetatud osakondade juhatajad kinnitab ametisse rektor. 29. augustist likvideeritakse ka haldusdirektori ametikoht ning 30. augustist moodustatakse kantsleri ametikoht. Kantsleri valib ametisse TTÜ nõukogu.

- Kiideti heaks Euroopa Tootmistehnika ja Juhtimise Üliõpilaste Organisatsiooni Eesti Grupi (ESTIEM ESTONIA) põhikiri.
- Muudeti Ettevõtluse õppesuuna nimetus Ärikorralduse õppesuunaks (Business administration).

REKTORIVEERG

Seni olen rektoriveergudes eelkõige filosoferinud ülikooliliku ja mitteülikooliliku, aine- ja kursusesüsteemse õppekorralduse ning kooli mõiste teemadel. Aprill on aga naljakuu ja kuna minu naljamehe-eeldused üsna kesised on, siis sedapuhku filosoferiks in nalja teemal.

Inspiratsiooni selleks arutluseks sain 1. aprillil ja 1. aprillist. Ruttasin just linna järjekordsele koosolekule (kandilise ümarlaua nõupidamisele), kui leidsin peahoone esiselt parkimisplatsilt auto kirjuna kui lihavõttemuna.

Tunnistan ausalt, et minu esimene reaktsioon polnud sugugi naermapuhkemine.

Siis võtsin aga autos oleva käteräti, tegin kraani all märjaks ja hakkasin guašvärviga tehtud maalinguid maha pesema. Selle tegevuse käigus tekkis juba soodsam võimalus juhtunu olemuse üle järele mõelda ja siis ma adusin kahte asja.

Esiteks seda, et mulle on 1. aprilli puhul suurt tähelepanu osutatud ja see sündmus jääb kindlasti kauaks meelde, andes 1993. aasta 1. aprillile ajalehelikest üldrahvalikest naljadest erineva isikliku dimensiooni, mida me arvatust palju enam vajame.

Teiseks seda, et meie tudengikond (aga selles olen ma üsna kindel, et see oli tudenginali) ei ole sugugi nii inertne nagu vahel kipume arvama. Balansseerimine hea maitse piiril on aga minu arvates tudenginalja üks tunnusjooni.

Niisiis, suur tänu hea aprillinalja eest!

Olav Aarna

Õppejõu ja teaduri töö hindamisest

23. märtsi seminaril tutvustas prof. PETER MANNING ülikooli administratsioonile Bentley College'is kasutusel olevat õppejõudude töö hindamise süsteemi. Kuna osavõtt seminarist oli napp ja probleem ka meie ülikoolis aktuaalne, kirjeldan mõningaid sellest ettekandest tulenenud mõtteid. Bentley College'is hinnatakse iga õppejõu tööd õppeaasta lõpus järgmisest kolmest aspektist lähtudes:

1) õppetöö; 2) teadustöö; 3) toetav tegevus.

Hinnang antakse administratiivse struktuuriüksuse juhi poolt, avaldatakse teaduskonna teatmikis ja on kättesaadav kõigile.

Õppetööga seotud tegevust hinnatakse lähtudes:

- * üliõpilaste poolt antud hinnagutest;
- * struktuuriüksuse juhi poolt antud hinnangust (loengu külastamise alusel);
- * õppejõu poolt igal aastal koostatavast kursuse (kursuste) kirjeldusest;
- * aasta jooksul koostatud metoodilistest materjalidest;
- * tegevusest uute kursuste või nende osade evitamisel.

Üliõpilaste poolt hinnatakse eraldi kursust (ainet) ja õppejõudu. Kasutatakse 5-pallilist süsteemi, näiteks õppejõu hindamisel kasutatakse skaalat: väga hea, üle keskmise, keskmine, alla keskmise ja mitterahuldav. Hindamiseks jagatakse igale üliõpilasele kursuse lõpus küsimustikud. Küsimustike töötlemine toimub tsentraalselt ja tulemused laekuvad struktuuriüksuse juhile.

Kursuse (aine) hindamiseks kasutatakse järgmisi väiteid:

- * kursus lisas teadmisi ainele;
- * kursus oli raskesti omandatav;
- * kõiki asjaolusi arvestades oli kursusest kasu eriala omandamisele;
- * soovitan kursust kaasüliõpilastele.

Läbiviidud õppetöö taset hindavad üliõpilased järgmiste küsimuste järgi:

- * kuidas hindate õppejõu ettevalmistust (kompetentsust);
- * kuidas hindate õppejõu kommunikatsiooni oskust;
- * kuidas hindate õppejõu objektiivsust hindamisel;
- * kuidas hindate õppejõu oskust tõsta huvi aine vastu;
- * kuidas hindate õppejõu vastuseid ja seletusi üliõpilaste poolt esitatud küsimustele ja probleemidele;
- * milline on kokkuvõttev hinnang õppejõu tegevusele antud kursusest lähtudes.

Kursuse (aine) kohta peab õppejõud igal aastal koostama nn. "aine kirjelduse", mis sisaldab annotatsiooni, kursuse eesmärkide ja sisu kirjelduse, soovitusi kirjanduse osas jms. Tegevuse tulemuslikkust hinnatakse antud aastal evitatud "positiivste täienduste" alusel.

Metoodiliste materjalide näidetena esitas prof. P. Manning nn. "analüütilised ülevaated" (*case studies*) kursuse teatud osa (peatüki) kohta. Tema väite kohaselt on tal oma kursuse 15 peatüki kohta koostatud 12 ülevaadet, mis on teatava tasu eest saadavad kolledži raamatukioskis.

Õppetöö taseme hindamiseks külastab struktuuriüksuse juht vähemalt üks kord aastas õppejõu loengut. Külastus võib olla ette teatatud või ootamatu. Viimast kasutatakse peamiselt uute õppejõudude puhul.

Teadustöö alast tegevust hinnatakse, arvestades:

- * monograafiate, käsiraamatute, vm. raamatute avaldamist või nende üksikute peatükkide ettevalmistamist;
- * avaldatud teaduslikke artikleid;
- * esinemisi konverentsidel, seminaridel jne.

Teadustöö teema plaani lülitamine ja sellele ülikoolis rahalise toetuse saamine toimub projektide alusel. Iga projekt hinnatakse reeglina ülikooli sees mitme õpetooli poolt. Ülikoolisest uurimistoetust kasutatakse reeglina uurimistöega seotud kulutuste katteks (meie tingimustes kuluartiklid 5 ja 12), mitte palgaks. Vahendite otstarbeka kasutamise kohta toimib sisemine kontroll. Ülikoolisest ja -välisest uurimistoetuste saamine on õppejõu teadustöö tulemuslikkuse hindamisel üheks näitajaks.

Toetavat tegevust hinnatakse, arvestades:

- * ülikooli esindamist organisatsioonides ja üritustel;
- * konverentside, seminaride jms. organiseerimist;
- * administratiivset tööd, sh. administratsiooni poolt antud ühekordsete ülesannete täitmist;
- * ülikooli tutvustamist (prof. P. Manning kasutas selleks terminit "ülikooli turustamine");
- * vahendite hankimist ülikoolile.

Toodud hindamiskriteeriumid ei ole ka meie ülikoolis tundmatud. Neist on räägitud ja erinevatel aegadel on neid ka teatud eduga rakendatud. Märkimist väärib aga süsteem tervikuna ja selle pidev rakendamine.

Vajadus hinnata sisuliselt iga õppejõu ja teaduri töö tulemuslikkust ja taset on ilmselt ka meil olemas. Taoline hindamine peaks tulevikus asendama õppejõu tegevuse hindamise "planeeritud õppetöö mahu" järgi. Määravaks peaks saama töö sisuline tase ja tulemuslikkus.

Rein Küttner

Mida arvavad külalised meie ülikoolist?

Käesoleva aasta 26. veebruarist kuni 15. märtsini viibis TEMPUS programmi raames meie ülikoolis Prantsusmaa Savoie Ülikooli professor LAURENT SIKLOSSY. Palusin külalisel avaldada oma arvamusi meie ülikooli kohta ja kuna vastused võiksid pakkuda laialdasemat huvi, siis refereerin neid lühidalt

1. Ülikooli õppekavades tuleks rohkem tähelepanu pöörata projekteerimisele, sh. ka projekteerimise praktiliste aspektide tundmaõppimisele (L. Siklossy ei külastanud mehaanika- ja chitusteaduskondi, kus projekteerimise osakaal on teistega võrreldes suurem).

2. Eesti majandus vajab rohkem noori ettevõtjaid ja tootmisjuhte. Tuleks üliõpilastele rohkem tutvustada ettevõtluse ja juhtimisega seotud küsimusi.

3. Suuremat tähelepanu tuleks pöörata rühmatööle. Vajalik oleks, et üliõpilased õpiksid tundma kollektiivse rühmatöö dünaamikat ja iseärasusi.

4. Edu saavutamiseks on vaja 5% inspiratsiooni ja 95% tööd (Thomas Edison). Üliõpilased peaksid harjuma seminarideks, harjutusteks jms. hästi ette valmistama, eelnevalt läbi tööta-

ma vajalikku materjali. Prof. L. Siklossy suurim negatiivne elamus TTÜ-st oli, et õpperühma ükski üliõpilane ei olnud seminarideks ette valmistunud.

Külaline arvab, et meie üliõpilased on tulevaseks iseseisvaks tööks ebapiisavalt ette valmistatud ja enamik neist loodab mingile "imelisele mõttesähvatusel", mis looks aluse tulevasele edule, mitte aga tööle.

Rein Küttner

Naeratada polegi nii raske

Jutuajamine prof. Jüri Silmbergiga

Sünnilt on Jüri Silmberg haapsalulane. Lõpetanud Torontos tehnikakooli ja Waterloo Ülikooli. õppejõutegevust alustas assistendina Toronto Ülikoolis alates 1974 on elektrotehnikaprofessor Ryersoni Polütehnilises Instituudis Torontos, kus loeb automaatikasüsteemide teooriat. On Ontario Elukutseliste Inseneride Assotsiatsiooni, Elektri- ja Elektroonikainseneride Liidu (IEEE) ning Ameerika Insenerihariduse Ühingu (ASEE) liige.

K: Kuidas mõistetakse teadust Kanadas?

V: Inglise keeles on teadus *science*, kuid esineb veel *knowledge*, mis on natuke suurema ja sügava tähendusega sõna. Kõik, mis käib matemaatika, füüsika ja keemia alla, on tugev ehk hästi tuntud teadmine. Seda mõistetaksegi täppisteadusena – *science*'ina. Kuid on olemas ju ka sotsioloogia, psühholoogia, antropoloogia. Neid nimetatakse mittetugevaks, pehmeks teaduseks ehk *soft science*'iks.

K: Eesti elab läbi murdeaega. Muutub suhtumine ka haridusse ja teadusse. Paraku kuulub säärasedki hääli, mis kipuvad kõike eitama. Kaheldakse koolitarkuse vajalikkuses, kaheldakse, kas Eesti-taoline väikeriik üldse jaksab teadust ülal pidada. Äkist on õigem sellele kui liigsele luksusele vahendeid mitte raisata? Ümberingi jõukamad riigid ja rahvad, eks nemad tegelgugi mõistuse teritamisega.

V: Moodsas maailmas peavad kõik riigid teaduse arenguga kaasas käima, kuigi nad võib-olla ei suuda püsida päris esimeses, loovas rindes. Elu lihtsalt nõuab, et riigil oleks korralikult koolitatud, maailmast ja teadusest aru saav ühiskond. Me ei saa ometi tagasi pöörduda minevikku.

K: Mis on Kanadas praegu kõige populaarsemad suunad õppimises?

V: Viimasel ajal on kogu maailmas ilmsiks tulnud teatav majanduslik paus. See mõjutab loomulikult ka ülikooli. Õppijad on väga tundlikud töökohta saamise suhtes. Tõmbab

inseneriala, kõrgelt hinnatakse arstias-

jandust. Kuna tohtrid teenivad tehnikainimestest märksa rohkem, leidub arstiteaduskonda soovijaid alati rohkem. Sisse pääsevad vähesed, pealegi ei saa meil keskkooli lõpetanu otse arstiks õppima minna. Ta peab vähemalt kaks aastat mingil muul alal lisatarkusi koguma, vahel isegi esimese teadusastme välja teenima, olgu bioloogias, füüsikas või keemias.

K: Kellel on suuremad võimalused elus läbi lüüa pärast ülikooli lõpetamist?

V: See sõltub esmajoonel inimesest enesest, tema võimetest, leidlikkusest, oskusest teistega lävida. Eks õnni mängi oma osa – olla õigel ajal õiges kohas või valel ajal vales kohas.

Iga ühiskond mängib oma reeglite järgi. Meil mingi poliitilise partei ümber kiibitsemine või kuulumine golfklubisse suurt ei loe. Kui reeglid hakkavad kinniseks muutuma ja tekib valitud seltskond, kes võtab enesele teistest rohkem lubada, tekivad ühiskonnas otsekohe pinged. Ajakirjanike kohus on need rahva ette tuua, ära seletada ja säherdustele asjameestele nende õige koht kätte näidata. Meil käib see kaunis kähku.

K: Ega tohi ajakirjanduse tähtsust ja tähendust ka üle hinnata. Nii nagu laps peab teatud lastehaigused läbi tegema, et küpseks sirguda, peab võib-olla ka suurem inimkogu – rahvas, ühiskond need sammud läbi tegema, hea ja halva tundmise puud proovima. Alles seejärel suudetakse jääda tasakaalukaks ja õiget joont pidada.

V: Tõsi. Ainult et tänases maailmas on haiguste vastu mitmesuguseid süste ja ma loodan, et ka eesti rahvas leiab vajalikud süstid, et kõiki haigusi oma naha peal järele katsuma ei peaks.

K: Mis Eestis kõige rohkem silma hakkab?

V: Inimeste natuke liiga tõsine hoiak. Aga ma saan aru, miks see nõnda on. Eestlane ei räägi praegu mitte niivõrd ilmast ja poliitikast, vaid rahast. Tal on tegelikult mured. Sellest hoolimata hakkab mulle siin järjest rohkem meeldima. Hakkan nägema, kuivõrd

erineb sinne loodus sellest, millega olen harjunud Kanadas.

K: Mis võiks teisiti olla?

V: Võõrastab inimeste omavaheline suhtlemine. Meie seal kaugel oleme harjunud üliviisakusega. Mind võttis tummaks, kui tortsakad üksteise vastu siin ollakse. Ent ma mõistan sellegi nähtuse tagapõhja ja loodan, et tulevikus viisakus ja lahkus pöörduvad eestlase juurde tagasi. Busse võiks rohkem olla, ka trolle. Autosid, arvan, on püsivalt, Tallinna vanalinnas vast ülearugi.

K: Kuid ametiasutused, ülikoolid?

V: Ma ei tahaks öelda, et olete hirmsasti maha jäänud. Mahajäämusel on ju mitu nägu. Siinne teadus, vähemalt põhiolemuselt, jätab täitsa hea mulje. Aga kord, puhtus, ka ülikoolides, kõik see, kuidas inimesed seal ringi liiguvad, mis kusagil luku taga seisab, see jätab küll võõristava tunde. Ent ega see päris ootamatu mulle ka ole. Mõne aasta eest nägin midagi taolist Hiinas. Kommunistide külvatud nuri pidis püsib kõikjal visalt.

K: Ootamatult jõudsime otsapidi Hiinasse. Mis seesuguse võrdluse puhul silma jääb?

V: Mul on sealt tõepoolest veidi kogemusi. Elav ja sõbralik rahvas. Nad on äretult leidlikud ja edasipüüdlid. Meid, välismaalasi võeti lausa usumatult hästi vastu. Külaelu oli ümber korraldatud, linnades ja suurettevõtetes ei olnud muutused nii kaugelt veel edenenud. Küsisin ühelt sealse ülikooli presidendilt, kuidas nad selleni on jõudnud. Ta muigas ja ütles: hiinlane on pragmaatiline, venelane dogmaatiline. See peaks mõndagi seletama.

K: Eestlase ettekujutus hiinlasest põhineb enamjaolt kuuldul. Tammsaare oma Hiina-raamatus kiidab väga hiinlase suhtumist töösse. Andis see ka tänases Hiinas tunda?

V: Andis küll. Ka Kanadas kogeme seda päevast päeva. Seoses Hongkongi eelseisva üleandmisega Hiinale on meil väga palju hiina immigrante, tulnud peaausjalikult just sealt. Tööd armastav rahvas. Nende kultuuris

□ Alguks lk. 7

test õpilased on kogu aeg töös kinni, nad on väga hoolikad ja täpsed. Jõuavad edasi hoopis paremini kui Kanada kodanikud.

K: Kas eestlasel oleks neilt midagi õppida?

V: Ühestki ühiskonnast ei saa midagi otse üle võtta. Aga teatud ideid on alati mõistlik laenata, olgu siis rikkamast või vaesemast ühiskonnast.

K: Mis teeksite, kui Teil oleks võlujõud ja saaksite maailmas mõned asjad teisiti paigale sättida? Mida tõstaksite Kanadast Eestisse ja mida Hiinast?

V: Kanadast nähtavasti korra. Mulle tundub, et siin laiatub mingi ükskõikusus, tuimus. Küllap tuleb see sellest, et nii paljud asjad korruga muutuvad. Kõik osutub järsku liiga uueks, arusaamatuks. Inglaste panus maailmale oli korra loomine. Inglise impeeriumi kõrgpäevil valitses seal eeskujulik kord. Nii Ameerika Ühendriikides kui ka Kanadas oli Metsik-Lääs. Ühendriikides oli see tõepoolest metsik, nagu kaubofilmidestki näha võib – trimbati viskit, äritseti relvadega ja peeti vägevaid lööminguid. Kanadas seda ei esinenud. Seal moodustati kuulus Loode ratsapolitsei. Viimane pani Kanada Metsikus-Läänes kehtima Inglise korra ja rahu, mistõttu kõik see, mis USA-s juhtus, jäi Kanadas ära. Mida tooksin Hiinast Eestisse? Hiinlase töökuse, tema elujõu ja elurõõmu. Need katsuksin küll Eestisse tuua. Et ka eestlane käiks naerul näoga, teeks tööd ja kannaks oma risti lustiga.

K: Mida peaksime ise ette võtma?

V: Peaksite olema tarmukamad. Peaksite lootma, et hoolimata sellest, kui nässus asjad praegu ka poleks, kui kiiva kõik ei näi ka kiskuvat, pikapeale tuleb paranemine. Mõne aja pärast saame nii või teisiti peremeheks oma kodus. Ja kui asjad siis viltu lähevad, oleme ise süüdi. Me peame vastutama oma tuleviku eest. See äratundmine võiks rõõmsamat ellusuhtumist sünnitada.

Küsinud ja kirja pannud

Vahur Mägi

EÜS "Põhjala" tegevusest

Sageli juhtub olukordi, mil kuuldes minu kuulumisest EÜSi "Põhjala", esitavad kaasüliõpilased küsimuse: "Millega tegelete?". Sellest võib järeldada, et teatakse siiski veel küllalt vähe meie (ka teiste seltside?) tegevusest. Seetõttu tekkiski idee kirjutada paarist ettevõtmisest, mis seotud ka laiemal avalikkusega.

On mitmeid asju millest arvame end palju teadvat, kuid kui hästi järgi mõelda, siis ei pruugi see nii olla. Võiks ju küsida, mida me teame Eesti Vabariigist kahe ilmasõja vahel ning toleaegetest probleemidest. Just selline küsimus tekkis seltsi nüüd juba vilistlaskogu liikmel R. Salumäel ning sellest tulenes idee korraldada loengusari, mis käsitleks Eesti Vabariigi teemat alates selle loomisest kuni nõukogude okupatsioonini pöörates tähelepanu kõigile eluvaldkondadele. Kohe tekkis aga ka esinejate probleem, sest tahtsime leida kõigis valdkondades võimalikult asjatundlikke inimesi. Peab ütleva, et vil. R. Salumäe on ära teinud suure töö otsides selliseid spetsialiste ning nendega kontakte luues.

Nõnda on juba esinemas käinud õigusteadlane E.J. Truuväli (riigi õiguskantsler), sõjaajaloolane H. Valter (asekaitseminister) jpt. Kuna antud üritus ei ole mõeldud ainult üliõpilastele, siis otsustasime selle korraldada **Keele- ja Kirjanduse Instituudi saalis Roosikrantsi 6 (teisipäeviti 16.30)**.

Nüüdseks oleme jõudnud oma loengusarjaga poole peale ja on hea meel mainida, et leidub siiski küllalt palju asjast huvitatuid.

Samas aga peab ütleva, et enamik kuulajaid ning ettekandele järgnevas vestluses osalejaid on tõelised ajaloo fanaatikud. Tahaks siiski näha rohkem ka tavalisi üliõpilasi, sest ühel haritud inimesel peaks olema tehnilise hariduse kõrval ka midagi muud. **Kuna loengud jätkuvad veel vähemalt mai keskpaigani ning arutusel**

on nii mõnedki huvitavad teemad (pangandus, kaubandus, kunst jne.) siis on kõik, kelles tekib huvi, teretulnud. Samas on oodatud ka õppejõud (nende esindajaid ongi näha olnud) sest teadmiste värskendamine ei tohiks küll kahjulik olla.

Teine asi, mis meie seltsi mitmel kaasvõitlejal pinnuks silmas, on tänane **kõne- ning vaidluskunsti tase Eestis**. Oleme sellele seltsi siseselt palju tähelepanu pööranud ning üksteist kasvatanud, kuid tunda on olnud tõelise asjatundja puudus. Seetõttu toimuski juba möödunud kevadel avaloeng "Sissejuhatus retoorikasse". Lektoriks oli valitud üks selle ala paremaid asjatundjaid hr. Toivo Lind. Loengud ning praktilised tunnind pidid jätkuma sügisel, kuid mitmesuguste probleemide tõttu saame seda teha alles nüüd.

Nõnda siis on 15. aprillil kell 17.00 **Pedagoogika Ülikooli õppehoones (Viru väljakul)** toimuma **probleemõhtu "Eesti keel – kõnetehnika, kõnekunst, kõnekultuur"**, mida juhatab taas **Toivo Lind**. Samal kuul tahame jätkata ka praktilise tunniga, kus õpetatakse väitlema ning oma seisukohti kaitsma. See on oluline igaühele, vaatamata tema tegevusalale, kusjuures meie seisukoht on, et väitlema võib õppida igaüks. Seetõttu soovitatakse järgida reklaami. EÜS "Põhjala" ettevõtmised on tasuta ning avatud igaühele.

Loomulikult on meil ka mitmeid teistlaadi üritusi, kui siin välja toodud (nagu kõigile üliõpilasorganisatsioonidele omane). **Lähemalt on seltsiga võimalik tutvuda 21. aprillil toimival külalisõhtul meie ajutises korteris Akadeemia tee 9 (III ühikas) III korruse "puhketoas"**. Organiseerumata hakka- jaded mehed, astuge läbi.

EÜS Tallinna osakonna esimees

Erkki Laur

TTÜ ajaleht. Ilmub 30. aprillist 1994 • Toimetaja Ulli Sats •
Toimetuse aadress: TTÜ, Tallinn EE0026, Ehitajate 5, VI-211,
t. 537-261 • Arvutimakett TTÜ KO • TTÜ trükikoda • T. 95 • Hind 50 s.